

8. SINIF DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ 2. ÜNİTE- ZEKÂT VE SADAKA

A. İSLAM'IN PAYLAŞMAYA VE YARDIMLAŞMAYA VERDİĞİ ÖNEM

Paylaşma ve yardımlaşma insanın fitratında (doğasında) olan bir ihtiyaçtır. Toplumdaki her birey bir bиеye muhtaç durumundadır. Bir kimsenin tek başına sağlıklı bir yaşam sürmesi düşünülmez. Öğretmen öğrenciye, öğrenci öğretmene, doktor hastaya, hasta doktora vb. ihtiyaç duyar.

İnsan sadece maddi olarak birbirine ihtiyaç duymaz manevi olarak da üzüntülerini, sevinçlerini, mutluluklarını paylaşacak birilerine ihtiyaç duyar. İslam dininde maddi yardımlaşmaya önem verilmiş, herkesin imkânı ölçüsünde yardıma bulunması tavsiye edilmiştir. Zekât, sadaka, kurban, infak, fitre, fidiye gibi yardımları bizlere emretmiştir.

1. Zekât

Allah (c.c.) rızası için yapılan maddi harcamaların tümüne infak adı verilmektedir. Zekât da bir infak türü olarak değerlendirilir.

Zekât: Sözlük anlamı; Artma, çoğalma, bereket, arıtma, temizlenme vb. anlamlara gelir. **Terim anlamı:** Nisap miktarına ulaşmış Müslümanların var olan mallarının üzerinden 1 yıl geçtikten sonra belli miktarını ihtiyaç sahiplerine vermelerine denir.

Zekat İslam'ın ibadet esasları arasında değerlendirilir. İslam'ın beş şartından biridir.

Zekât Kimlere Farzdır

- ✓ Akıllı ve ergenlik çağına girmek
- ✓ Nisab miktarı mala sahip olan kimseler.
- ✓ Müslüman olmak.
- ✓ Hür olmak (köle olmamak)

1. ZEKÂT İÇİN GEREKLİ ŞARTLAR

Zekâtı verilecek malın üzerinden bir yıl geçmiş olmasının yanı sıra bir yıllık borçtan ve aslî ihtiyaçlardan fazla olması gerekmektedir.

a. Tam mülkiyet (Temlik)

Bir kimsenin mal üzerinde zekat verilebilmesi için, malın sahibinin elinde bulunması, başkasına ait hak olmaması, kendi seçimiyle tasarruf hakkına sahip olması, fayda ve menfaatin mal sahibine ait olması gerekir

b. İhtiyaç fazlası olmak (Havaic-i asliye):

Asli ihtiyaçlarımız, temel ihtiyaçlarımız anlamına gelir. Yeme, içme barınma, ulaşım, sağlık, eğitim gibi. Kişinin yeme, içme, barınma, giyinme, sağlık, eğitim ve ulaşım gibi temel ihtiyaçları nisaba dâhil edilmez

Havac-i asliye kapsamı:

- Aile fertlerinin, n bir yıllık gıda maddeleri
- Kıyafetler
- Sanat ve meslek aletleri
- Oturulan ev (birden fazla olabilir)
- Evde kullanılan ev eşyaları
- Binek araç (birden fazla olabilir)
- İlim yapılan kitaplar
- Kadınların ziynet eşyaları (altın ve gümüş hariç)

c. Nisap Miktarı: Temel ihtiyaçlar karşılandıktan sonra zekâtın varlığını gösteren ve ölçü olmak üzere tespit edilen miktardır.

MAL	NİSAP MİKTARI	ZEKÂTI
Altın	80.18 gr	1/40 veya % 2.5
Gümüş	595 gr	1/40 veya % 2.5
Ticaret malları	80.18 gr altın karşılığı	1/40 veya % 2.5
Para/döviz	80.18 gr altın karşılığı	1/40 veya % 2.5
Deve	5 deve	1 Koyun
Koyun-keçi	40 koyun	1 Koyun
Sığır	30 sığır	1 Dana
Toprak ürünleri	Nisap aranamaz	1/10 veya 1/20
Define ve Madenler	Nisap aranmaz	1/5
Gayrimenkul mallar	80.18 gr altın karşılığı	1/40 veya % 2.5

1. Altın: (1/40- %2,5)

80. 18 gramı olan altını kimseler 1/40 veya % 2.5 oranında zekat verir.

2. Gümüş: (1/40- %2,5)

595 gram gümüşe sahip olan kimseler 1/40 veya % 2.5 oranında zekat verir.

3. Ticaret malları: (1/40- %2,5)

Yapılan ticarete, masraflar çıktıktan sonra elde edilen kârdan **80.18 gr altın** karşılığı olarak 1/40 veya % 2.5 oranında zekat verilir.

4. Para/döviz: (1/40- %2,5)

Yatırım amacıyla biriktirilen para, döviz ve mâli kağıtlardan elde edilen kârdan **80.18 gr altın** karşılığı olarak 1/40 veya % 2.5 oranında zekat verilir.

5. Büyük Baş Hayvanlar (1/30)

En az 30 adet sığırı veya mandası olan kimseler zengin sayılırlar. 30'dan 40'a kadar bir tane 2 yaşında dana 41'den 59'a kadar bir tane 3 yaşına basmış dana verir.

6. Küçük Baş Hayvanlar (1/40)

En az 40 adet koyunu veya keçisi olan kimseler zengin sayılırlar. 40'tan 120'ye kadar bir koyun, 121'den 200'e kadar iki koyun verilir.

7. Deve (1/5)

En az 5 adet devesi olan kimseler zengin sayılırlar. Her beş deve için bir koyun veya keçi verilir. Daha sonra her 5 deve için bir koyun artmaktadır.

8. Toprak Ürünleri

Toprak ürünlerinden nisaba bakılmaksızın zekât verilir. Toprak ürünlerinden alınan zekâta **öşür** denilir. Masraf edilmeyen ürünler için 1/10 (%10) oranında masraf edilen ürünler için de 1/20 oranında zekât verilir.

9. Define ve Madenler (1/5 - %20)

Define ve madenlerden nisaba bakılmaksızın zekât verilir. Çıkarılan madenlerden ise sadece katı olup eritilip şekil verilen (demir, bakır, altın, gümüş gibi) madenlerden 1/5 yani %20 oranında zekât verilir.

10. Gayrimenkul mallar:

Gayrimenkul malların zekatı, kendi değerlerinden olmayıp, kiralama vb. yöntemlerle elde edilen kârdan **80.18 gr altın** karşılığı olarak 1/40 veya % 2.5 oranında zekat verilir.

Ö
Ğ
R
E
N
N
E
T
A
K
A
D
E
M
İ

d. Yıllanma (Havalan-ı havl):

Zekâtı verilecek malın üzerinden bir yıl geçmiş olmasının yanı sıra bir yıllık borçtan ve aslî ihtiyaçlardan fazla olması gerekmektedir.

II. ZEKÂT KİMLERE VERİLİR

Zekâtın verileceği kişiler, sekiz sınıf olarak Kur'an-ı Kerim'de Tevbe suresinin 60. ayetinde belirtilmiştir. Zekât bu kimselerin Allah (c.c.) tarafından belirtilmiş hakkıdır. Bu nedenler zekâtın bu hak sahiplerine ödenmesi gerekir.

- ❖ Fakirlere (Miskinler)
- ❖ Düşkünlere
- ❖ Yolda kalmışlara
- ❖ Zekât memurlarına
- ❖ Borçlulara
- ❖ Özgürlüğünü yitirmiş olanlara (köle)
- ❖ Kalbi islam'a ısındırılmak istenenlere (müellefe-i kulûb)
- ❖ Allah yolunda cihat edenlere

III. ZEKÂT KİMLERE VERİLMEZ

- ★ Kişi; Eşine, Torunlarına, Çocuklarına, Dede ve ninesine, Anne ve babasına zekât veremez. Çünkü kişi, bu kimseleri bakmakla zorunludur.
- ★ Kişi, Müslüman olmayanlara (Gayr-i Müslimlere) zekât veremez.
- ★ Zenginlere zekât verilmez.
- ★ Cami, yol, köprü gibi yerlere de zekât verilmez.

IV. ZEKÂT VERİLİRKEN NELERE DİKKAT EDİLMELİDİR?

Zekât, ihtiyaç sahibi kimselere açıktan verilebilmektedir. Ancak gizli bir şekilde verilmesi daha uygundur. Zekât verilirken ihtiyaç sahibi kimseler incitilmemeli, zekât verilecek malın iyi ve güzel olanı tercih edilmelidir.

2. Sadaka

Allah rızası için yaptığımız maddi ve manevi olan tüm hayır işlerini kapsar. Sadaka zekâtтан daha kapsamlı bir ibadettir. Hükmü sünnettir.

Herkes imkânı ölçüsünde sadaka verebilir. Hz. Muhammed (s.a.v.) "Kardeşine gülümsemen senin için bir sadakadır..." buyurarak sadakanın maddi yardımla sınırlı olmadığına dikkat çekmiştir. . Bir yardım kuruluşuna yardımda bulunmak, üzgün olan bir kimseyi teselli etmek, tebessüm etmek, yoldan insanları rahatsız edecek taşları temizlemek, otobüste yaşlıya yer vermek veya bir hayvana su vermek de sadaka olarak değerlendirilir.

ZEKÂT İLE SADAKA ARASINDAKİ FARK

- ✓ Zekât farz, sadaka sünnettir.
- ✓ Zekât yılda bir kez verilir, sadaka istediğimiz zaman verebiliriz.
- ✓ Zekât mal ile yapılır, sadaka hem maddi hem manevi yardımdır.
- ✓ Zekâtın belli oranı vardır, sadakayı istediğimiz kadar veririz.

I. SADAKA-İ CARİYE (KESİNTİSİZ İYİLİK)

İnsanın ölümünden sonra da kişiye sevap kazandırmaya devam eden sadakadır. Peygamberimiz insanın öldükten sonra amel defterinin kapanacağını ancak üç grup bunlardan hariç olduğunu söylemiştir. Bunlar;

Ö
Ğ
R
E
N
N
E
T
A
K
A
D
E
M
İ

1. İnsanlara faydalı bir yapı(cami, yol, hastane, vakıf, çeşme, okul, hastane gibi) yaptırmak.
2. Hayırlı evlat, kişinin arkasından dua edecek iyi amellerde bulunacak nesil yetiştirmek
3. Hayırlı ilim eseri (tedavi yöntemleri, ilaçlar, kitaplar) bırakmak

II. FITIR SADAKASI (FİTRE)

- Ramazan ayına özgü olarak verilmesi gereken vacip hükmünde olan bir sadakadır.
- Halk dilinde fitre veya baş sadakası da denilir.
- Ailedeki her birey için verilmesi gerekir, oruç tutma şartı aranmaz.
- Ramazan ayında Bayram namazına kadar ihtiyaç sahiplerine verilmesi gerekir.
- Fıtır sadakasının miktarı bir kişinin günlük yiyecek miktarı kadardır. Bu miktar günümüzde Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından ilan edilir.

Zekât Ve Sadakanın Bireysel Faydaları

- ✓ Zekât ve sadaka insanın bencillik, cimrilik gibi kötü duygularını yok ederek temizlenmesini sağlar.
- ✓ Zekât veren kimsenin malı bereketlenir ve çoğalmaya başlar.
- ✓ Hem dünyada hem ahirette yaptığı iyiliğin karşılığını görür.
- ✓ “Allah yolunda mallarını harcayanların örneği, yedi başak bitiren bir dane gibidir ki, her başakta yüz dane vardır. Allah dilediğine kat kat fazlasını verir...” (Bakara suresi, 261. ayet)

Zekât Ve Sadakanın Toplumsal Faydaları

- ✓ Zengin kimse ile ihtiyaç sahibi kimselerin birlik ve beraberliğini güçlendirir.
- ✓ Sosyal adaletsizliği ortadan kaldırır.
- ✓ Toplumsal kurumları, adet ve gelenekleri etkileyerek infak kültürünün oluşmasını sağlar.
- ✓ Fakir ve zengin arasında sevgi ve kardeşlik bağlarını güçlendirir.

BİLELİM!

Farz: Allah'ın yapmamızı kesin ifadelerle emrettiği iş ve davranışlardır.

Vacip: Farz kadar kesin olmamakla birlikte Allah'ın yapmamızı istediği davranışlardır.

Sünnet: Hz. Muhammed'in yaptığı ve yapmamızı tavsiye ettiği güzel iş ve davranışlardır.

İnfak: Müslüman'ın Allah'ın rızasını kazanmak için sahip olduğu mallardan harcamasıdır.

B. BİR PEYGAMBER TANIYORUM: HZ. ŞUAYB (AS)

Hz. Şuayb Medyen doğumludur. Tam olarak ismi Shuaib'tir. İsminin anlamı ise "doğru yolu gösteren kişi"dir. Aynı zamanda Hz. Musa'nın kayınpederidir. Tevrat'ta kendisinden Yitro adı ile bahsedilmektedir. Hz. Şuayb Allah tarafından yolunu kaybeden bir toplum olan Medyen halkına bir yol gösterici peygamber olarak gönderilmiştir. İlk zamanlarda kendisine inanan kimse olmadığından toplumdan dışlanmıştır.

Putlara tapmanın, yalan söylemenin, zina yapmanın oldukça fazla olduğu Medyen halkını Allah yoluna davet etmiştir. Ancak kendisine inanan çok fazla olmayınca Medyen'i inanları ile birlikte terk etmek zorunda kalmıştır. İnanmayanlar ise Medyen'de helak olmuşlardır.

- ★ Hz. Şuayb (a.s.), Kuran-ı Kerimde adı geçen bir peygamberdir.
- ★ Hz. Şuayb Hz. Musa'nın kayınpederidir. Kızını Hz. Musa ile evlendirmiştir.
- ★ Medyen ve Eyke halkına gönderilmiş bir peygamberdir.
- ★ Medyen, önemli ticaret yolları üzerinde kurulmuş bir şehirdir. Ekonomik faaliyetleri ticarete dayanmaktadır. Medyen halkı, ticarete hile yapıp insanların mallarını gasp ederek kötü yaşam sürmesi ile tanınmaktadır. Yüce Allah Hz. Şuayb'ı (a.s.) Medyen halkı içinden bir peygamber olarak seçmiş, onları uyarması için görevlendirmiştir.

- ★ Medyen halkı Hz. Şuayb'ın (a.s.) uyarılarını dikkate almadığı gibi onu öldürmekle tehdit etmişlerdir. Fakat Hz. Şuayb (a.s.) kararlılıkla onları doğru yola davet etmiştir. Hz. Şuayb halkını ölçü ve tartıda hile yapmamaları ve insanları rahatsız etmemeleri konusunda uyarmış, başlarına bu yaptıkları sebebiyle bir bela gelebileceğini bildirmiştir. Medyen halkı yapılan hiçbir uyarıyı dikkate almamış, peygamberlerini de öldürmeye kalkışmışlardır. Bunun üzerine yüce Allah Medyen halkını şiddetli bir ses ve deprem ile helak etmiştir.
- ★ HZ. Şuayb Medyen halkının helak olmasından sonra Eyke halkına peygamber olarak görevlendirildi.
- ★ Eyke halkı ticarete haksızlık, hile yapıyorlardı. Yiyecekleri stoklayarak sonra fahiş fiyatlarla satıyorlardı. İnsanların yollarını kesip mallarına el koyuyorlardı. Putperest bir toplumdur.
- ★ Hz. Şuayb Eyke halkını tevhit inancına davet etmiş, adaletle yaşamalarını söylemiştir. Eyke halkıda Medyen halkının başına gelen olaylardan ders almamış Hz. Şuayb'ın uyarılarını dikkate almamış ve helak olmuşlardır. Kuran-ı Kerim'de Medyen ve Eyke halkının uyarıldığı ayetler yer almaktadır.
- ★ “Ölçüde ve tartıda hile yapanların vay hâline! Onlar insanlardan (bir şey) ölçüp aldıkları zaman, tam ölçerler. Fakat kendileri onlara bir şey ölçüp yahut tartıp verdikleri zaman eksik ölçüp tartarlar. Onlar, büyük bir gün; insanların, âlemlerin Rabbinin huzurunda duracakları gün için diriltileceklerini sanmıyorlar mı?” (Mutaffifin suresi, 1-6. ayetler)

C. BİR SURE TANİYORUM: MAUN SURESİ VE ANLAMI

Bu sure, yedi ayetten oluşur ve Kur'an-ı Kerim'in yüz yedinci suresidir. Adını en ufak yardım ve zekat anlamına gelen “Maûn” kelimesinden almıştır. Maun suresinde hesap ve ceza gününü (ahireti) yalanlayan ve

amellerini gösteriş için yapan insanlar kınanmıştır.

Ö
Ğ
R
E
N
N
E
T
A
K
A
D
E
M
İ

Eraeytellezî yukezzibu bi'd-dîn.
Fezâlike'l-lezî yedu'ul-yetîm. Ve lâ yehuddu alâ ta'âmi'l-miskîn. Feveylun lil-musallîn. Ellezînehum an salâtihim sâhûn. Ellezînehum yurâûn. Ve yemne'ûne'l-mâ'ûn

Anlamı: Gördün mü, o hesap ve ceza gününü yalanlayanı! İşte o, yetimi itip kakan, yoksula yedirmeyi özendirmeyen kimsedir. Yazıklar olsun o namaz kılanlara ki, Onlar namazlarını ciddiye almazlar. Onlar (namazlarıyla) gösteriş yaparlar. Ufacık bir yardıma bile engel olurlar.

HAZIRLAYANLAR

Hatice AYDIN - Egemen DOĞAN